

## บทที่ 4 บุคคลสิทธิ และทรัพย์สิน

### 1. คำถาม บุคคลสิทธิคืออะไร

แนวคำตอบ คือสิทธิที่มีวัตถุแห่งสิทธิเป็นการกระทำ หรือการงดเว้นการกระทำซึ่งในลักษณะหนึ่ง เรียกว่า สิทธิเรียกร้อง กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า บุคคลสิทธิ คือสิทธิที่มีเนื้อบุคคลเป็นการบังคับเอาแก่ตัวบุคคลให้กระทำการหรือการงดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สิทธิของเจ้าน้ำตามสัญญาเช่า ตามสัญญาเช่า สัญญาซื้อขาย สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในเรื่องละเมิด เป็นสิทธิที่จะบังคับเอาแก่ตัวลูกหนี้เท่านั้น จะบังคับหรือแย่งเอาจากตัวทรัพย์สินไม่ได้ หากลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามสิทธินั้น ๆ เจ้าน้ำต้องฟ้องร้องบังคับสิทธิในศาล บุคคลสิทธิไม่อาจใช้ยืนยันบุคคลทั่วไป จะใช้บังคับได้แต่เฉพาะตัวลูกหนี้ ทายาท หรือผู้สืบสิทธิของลูกหนี้เท่านั้น เช่น สืบทอดสัญญาจะขายที่ดินให้สา แต่แล้วกลับเอาไปโอนขายให้แสง คังนี้ สาจะบังคับให้แสงโอนที่ดินคืนให้ตนหาได้ไม่ สามีสสิทธิเพียงจะเรียกค่าสินไหมทดแทนจากสี หรือหากกรณีอยู่ในข้อ ป. พ. พ. มาตรา 237 แล้ว ก็อาจให้เพิกถอนการโอนอันเป็นการฉ้อฉลได้ คังนั้น บุคคลสิทธิจึงก่อตั้งหรือเกิดขึ้นได้โดยนิติกรรม หรือโดยนิติเหตุ เช่นละเมิดได้

### 2. คำถาม ทรัพย์สินสิทธิคืออะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร จงอธิบายและยกตัวอย่างประกอบโดยสังเขป

แนวคำตอบ ทรัพย์สิน คือสิทธิที่มีวัตถุแห่งสิทธิเป็นทรัพย์สิน เป็นสิทธิที่มีเนื้ออยู่เหนือทรัพย์สิน เป็นสิทธิที่จะบังคับเอาแก่ตัวทรัพย์สินโดยตรง เช่น กรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครอง การจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเก็บกิน สิทธิเหนือที่ดิน การติดพันในอสังหาริมทรัพย์ สิทธิจำนอง สิทธิจำนำ สิทธิยึดหน่วง ทรัพย์สินใช้ยืนยันแก่บุคคลใดทั่วไป ผู้ทรงทรัพย์สิน มีสิทธิใช้สอยอย่างไรก็ได้ และยังมีสิทธิติดคามเอาคืนมาได้ด้วย เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นบางประการ ความมาตรา 1329-1 332

ทรัพย์สินจะเกิดขึ้นหรือก่อตั้งขึ้นได้ก็โดยอาศัยอำนาจของกฎหมายบุคคลจะก่อตั้งขึ้นเองโดยนิติกรรม โดยกฎหมายมิได้ให้อำนาจไว้หาได้ไม่ เช่น ทรัพย์สินที่ระบุ

ชื่อข้างต้น ป.พ.พ.บัญญัติให้อ่านจากข้อตั้งขึ้นไว้ และตามกฎหมายอื่น เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิในเครื่องหมายการค้า ก็มีกฎหมายว่าด้วยการนั้นให้อ่านจากข้อตั้งเป็นทรัพย์สินสิทธิเช่นเดียวกัน

### 3. คำถาม ทรัพย์สินแตกต่างกับบุคคลสิทธิอย่างไร

แนวคำตอบ ทรัพย์สินกับบุคคลสิทธิแตกต่างกันดังนี้คือ

1. ทรัพย์สิน มีวัตถุแห่งสิทธิเป็นทรัพย์สินโดยตรง เช่น ผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินใด ย่อมชอบที่จะใช้สอย จำหน่าย ใ้ค้คอกผล ติดตามเอาทรัพย์สิน และชักขวางมิให้ผู้ใดสอดเข้ามาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น ผู้รับจำนองย่อมมีสิทธิบังคับจำนองเอาจากตัวทรัพย์สินที่จำนองไว้ ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะตกไปอยู่ที่ผู้ใด

บุคคลสิทธิมีวัตถุแห่งสิทธิเป็นการกระทำหรือการเว้นการกระทำ เช่น สิทธิตามสัญญาจ้างทำของย่อมก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ว่าจ้างที่จะบังคับ ให้ผู้รับจ้างทำของนั้นให้แก่ตน

2. ทรัพย์สินจะเกิดขึ้นได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจของกฎหมายเท่านั้น เช่น กรรมสิทธิ์ สิทธิอาศัย การจำยอม สิทธิครอบครอง สิทธิเก็บกิน สิทธิจำนำ สิทธิจำนอง สิทธิยืมค่าง แต่สิทธิในวิธีการประดิษฐ์และสิทธิในชื่อเสียงแห่งธุรกิจ ขณะนี้ กฎหมายไทยยังไม่รับรอง จึงมิใช่ทรัพย์สิน

บุคคลสิทธิเกิดขึ้นโดยนิติกรรม เช่น ทำสัญญาจะซื้อขาย สัญญาเช่าทรัพย์สิน ให้กู้ยืมหรือเกิดขึ้นโดยนิติเหตุ เช่น ละเมิด ผู้ถูกละเมิดย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้ทำละเมิดได้

3. ทรัพย์สินก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลทั่วไป คือผู้ใดก็ตามมีหน้าที่ต้องงดเว้น ไม่ชักขวางต่อการใช้ทรัพย์สินของเจ้าของทรัพย์สิน เช่น สิทธิอาศัย การจำยอม และการจำนอง ย่อมตกติดไปกับทรัพย์สิน ไม่ว่าผู้ใดจะได้รับโอนทรัพย์สินมาเป็นกรรมสิทธิ์ สิทธิอาศัย การจำยอม และการจำนอง ย่อมตกติดไปกับทรัพย์สินนั้น ผู้ทรงสิทธิดังกล่าวใช้สิทธิในทรัพย์สินนั้นได้ ผู้รับโอนทรัพย์สินมาจะชักขวางหรือไม่ยอมให้ผู้ทรงทรัพย์สินบังคับตามสิทธิไม่ได้

บุคคลสิทธิก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลโดยเฉพาะเจาะจงเท่านั้น คือคู่สัญญา  
 ทายาทหรือผู้สืบสิทธิของคู่สัญญาเท่านั้น มีหน้าที่กระทำหรืองดเว้นกระทำการตามสัญญา  
 หรือเรื่องละเมิดก่อให้เกิดหน้าที่ซึ่งใช้กำลังใหม่ทดแทนแต่เฉพาะผู้ทำละเมิดเท่านั้น เว้น  
 แต่ในกรณีพิเศษซึ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น นายจ้างต้องรับผิดชอบร่วมกับลูกจ้าง ตามมาตรา  
 425

4. ทรัพย์สิน มีลักษณะคงทนถาวรและไม่หมดสิ้นไปโดยการไม่ใช้ เช่น  
 กรรมสิทธิ์ก็ยังคงเป็นกรรมสิทธิ์อยู่ หาสูญสิ้นไปไม่ หรือจำนองย่อมตกติดไปกับทรัพย์สินที่จำนอง  
 เสมอ ยกเว้น ก็การจำนองและการค้ำประกันในอสังหาริมทรัพย์ ถ้าไม่ใช้สืบบ้างไป

บุคคลสิทธิ มีลักษณะไม่ถาวรและย่อมสิ้นไป ถ้ามิได้ใช้สิทธินี้ภายในกำหนด  
 เวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ กำหนดเวลานี้เรียกว่าอายุความ เช่น ตามมาตรา 163 ที่ว่า  
 สิทธิเรียกร้องใด ๆ ถ้ามิได้ใช้บังคับเสียภายในเวลาอันกฎหมายกำหนดไว้ เป็นอันขาดอายุ  
 ความ ห้ามมิให้ฟ้องร้อง เช่น อายุความทั่วไปมีกำหนด 10 ปี ถ้าไม่ใช้สิทธิเรียกร้องภายใน  
 10 ปี ย่อมขาดอายุความ

#### ข้อทดสอบแบบปรนัย

1. ทรัพย์สิน คือ
 

ก. สิทธิที่มีอยู่เหนือทรัพย์สิน	ข. สิทธิที่จะบังคับเอาแก่ตัวทรัพย์สินโดยตรง
ค. สิทธิที่มีวัตถุประสงค์แห่งทรัพย์สินเป็นทรัพย์สิน	ง. ถูกทุกข้อ
2. บุคคลสิทธิ คือ
 

ก. สิทธิมีวัตถุประสงค์แห่งสิทธิเป็นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำ	
ข. สิทธิที่มีอยู่เหนือบุคคล	
ค. สิทธิที่บังคับเอาแก่บุคคลให้กระทำหรือมิให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง	
ง. ถูกทั้งหมด	
3. ข้อใดเป็นบุคคลสิทธิ
 

ก. การรับมรดก	ข. สิทธิในเครื่องหมายการค้า
ค. การทำสัญญาเช่าบ้าน	ง. ถูกข้อ ก. และ ค.



9. ข้อใดเป็นบุคคลสิทธิ

ก. สิทธิจำนำ

ข. สิทธิจำนอง

ค. สิทธิยืมหน้่วง

ง. สิทธิตามสัญญาจ้างทำของ

10. อำนาจที่บุคคลเป็นเจ้าของทรัพย์สินและมีอยู่เหนือทรัพย์สิน เรียกว่า

ก. ทรัพย์สินสิทธิ

ข. บุคคลสิทธิ

ค. สิทธิเหนือพื้นดิน

ง. สิทธิเก็บกิน

เฉลย ข้อ 1.- ง.

ข้อ 2.- ง.

ข้อ 3.- ก.

ข้อ 4.- ก.

ข้อ 5.- ก.

ข้อ 6.- ก.

ข้อ 7.- ก.

ข้อ 8.- ก.

ข้อ 9.- ง.

ข้อ 10.- ก.